

Poglejte na številke poleg naslova za dan, ko Vaša naročnina poteče. Skušajte imeti naročnino vedno vnaprej plačano.

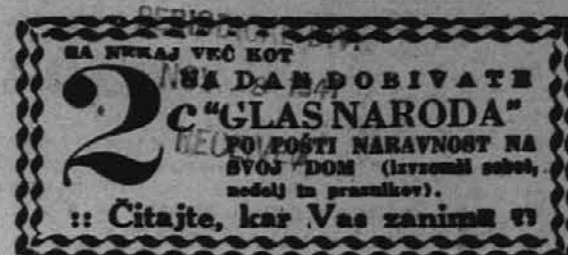
GLAS NARODA

List slovenskih delavcev v Ameriki.

PERIODICAL DIV.

NOV 18 1941

RECEIVED

Telephone: CHelson 3-1242

Registered as Second Class Matter September 25th, 1940 at the Post Office at New York, N. Y., under Act of Congress of March 3rd, 1879.

No. 225 — Štev. 225

NEW YORK, MONDAY, NOVEMBER 17, 1941 — PONEDELJEK, 17. NOVEMBRA, 1941

Volume XLIX. — Letnik XLIX.

MAJNARSKI ŠTRAJK RAZGLAŠEN

KONVENCIJA CIO SUGLASA S PREDSEDNIKOM UMW LEWISOM. — 95 do 98 ODŠOTKOV MAJNERJEV V JEKLARSKIH MAJNAH SO ČLANI ORGANIZACIJE. — 53 TISOČ DELAVCEV PRIZADETIH. — PIKETI SO ŽE PRI VHODIH V ROVE

Predsednik CIO United Mine Workers, John L. Lewis, je včeraj popoldne prekinil pogajanja z zastopniki velikih jeklarn ter časnikarjem naznanil, da danes 53.000 premogarjev ne bo šlo na delo.

Predsednik Roosevelt je sicer konferenci naznanil, da bo uporabil vojaštvo, da prepreči stavke v rudnikih, ki so last jeklarskih družb, ako med majnerji in lastniki rogov ne pride do sporazuma, toda Lewis je časnikarjem sporočil: "Vsem so znani pogoji naše pogodbe."

Lewis zahteva, da jeklarske družbe v svojih rudnikih priznajo unijsko delo, s katerim bi bilo 5 odstotkov 53.000 premogarjev prisiljenih postati člani U. M. W.

Stavka se je pričela pravzaprav že v soboto popoldne, kajti v oktobru, ko so premogarji stavkali tri dni, je Lewis na ponovni poziv predsednika Roosevelta stavko prekinil pod pogojem, da je do 15. novembra dosežen sporazum med premogarji in jeklarskimi koparji.

Ker se zastopniki velikih jeklarn niso dali pogovoriti, da bi v njihovih rudnikih bili usposobljeni organizirani v C. I. O., je Lewis kratkotalno razglasil stavko.

Ravno sedaj tudi zboruje CIO konvencija v Detroitu, in včeraj je sprejela resolucijo, ki soglasno odobrava odločni nastop predsednika rudarske unije Johna L. Lewisa.

Phillip Murray, predsednik CIO, je odločno obsojal odločitev National Defense Mediation Board, ki je v ponedeljek z 9 glasovi proti 2 zavrgel zahteve UMW.

"Želim, da narod Združenih držav ve," je rekel Murray, da so United Mine Workers stavili najbolj konstruktivni predlog, ko so predlagali vladni in lastnikom rogov, da je sklenjena pogodba, po kateri bi od danes pa do 31. marca 1943 rudniki nemoteno obratovali."

Danes zjutraj so se že pri raznih majnah, ki so last jeklarskih kompanij, pojavili piketi.

Prejšnjo soboto je poteklo premirje, ki ga je sklenil na predsednikovo poziv John L. Lewis, predsednik United Mine Workers, z lastniki "captive" majn, to je premogovnikov, ki so last jeklarskih družb.

Po teden dni trajajoči stavki 53 tisoč premogarjev, je bil predsednik naročil Lewisu, naj ponovno poveri sporno zadevo obrambnemu posredovalnemu uradu.

Obrambni posredovalni urad ima enajst članov. V njem sta dva zastopnika CIO, dva zastopnika Ameriške delavske federacije, drugi pa zastopajo javnost in vlado.

Po temeljitih preudarku je sredi prejšnjega tedna večina obrambnega posredovalnega urada izjavila, da nima ničesar pravice siliti jeklarskih družb, da bi bil v "captive" majnah unijski šop.

V znamenje protesta sta iz odbora izstopila zastopnika CIO, namreč predsednik Philip Murray ter tajnik in blagajnik Kennedy. Odbor je potemtakem okrnjen ter nima več svoje prvotne pravice in veščave.

Razsodba odbora je Lewisa skrajno razjarila. Zapretil je, da ne bo napovedal le stavke v "captive" majnah, pač bo pa pozval na štrajk vse člane United Mine Workers, to je približno pol milijona premogarjev.

Predsednik Roosevelt je svet prevzel vlogo posredovalca ter naročil Lewisu, naj se premisli.

V soboto popoldne bi imel po eni rok, toda Roosevelt ni čakal tako dolgo. Že v petek je poklical k sebi Lewisa, Murraya in Kennedyja kot zastopnike majnerjev ter predsednike treh jeklarskih družb.

Povedal jim je jasno in odločno, da produkcija premoga ne sme pod nobenim pogojem zastati. Kaj takega si dežela v sedanjem času nikakor ne more privoščiti.

Jeklarskim baronom in delavskim voditeljem je svetoval, naj se mirno dogovore in naj čimprej pridejo do kakšnega zaključka. Do ponedeljka današnjega dne jim je dal časa.

"Vlada je v tem sporu popolnoma nepristranska," je boučarjal predsednik. "Ne drži niti z majnerji niti z jeklarskimi družbami. Premogarska organizacija se moti, ako misli, da bom zapovedal jeklarskim družbam, da morajo priznati closed shop v captive majnah. Taka odredba bi oreveč po Hitlerju zaučajala. Edino, kar zahteva vlada, je, da se produkcija v premogovnikih neovirano in brez prenehanja vrši."

Svetoval jim je, naj se sami sporazumejo, če jim pa to ni mogoče, naj skupno določijo kakšnega posredovalca. Pri tem ni predsednik imenoval nobene oblasti in nobenega posameznika.

Dovolj jasno je pa namignil delavski organizaciji, da se moti, če misli, da bo v skrajnosti kaj s štrajkom opravila. V tem slučaju bo kongres prav rad uveljavil potrebne pogoje, ki bi tak korak enostavno onemogočile.

Zastopniki premogarjev in jeklarskih družb so se nato začeli pogajati. Proti večeru so izjavili, da niso dospeli do nobenega zaključka, da bodo pa pogajanja nadaljevali.

Jeklarske družbe se zato tako branijo closed shopa v captive majnah, ker prav dobro vedo, da bi United Mine Workers, če bi v tem slučaju zmagali, zahtevali closed shop v vseh podjetjih, kjer so zaposleni. Pri tem pridejo pred-

Postave proti stavkam

V zbornici bo stavljenih več predlog, čijih namen bo zmanjšati število štrajkov ali jih pa sploh preprečiti.

V kongresu so na delu močne sile, da uveljavijo najostrejšo zakonodajo proti štrajkom, neoziraje se na izid pogajanj med Johnom L. Lewisom in zastopniki jeklarskih družb.

Nasprotniki štrajkov vodi v poslanski zbornici demokratiški kongresnik Smith iz Virginije.

Najbrž bo prišla na vrsto znana Vinsonova predloga, da mora med napovedjo in izbruhom biti kakšno "razdobje ohladitve."

Da je treba v tem pogledu ukreniti nekaj radikalnega, je bilo sklenjeno na konferenci med Smithom, demokratom Coxom iz Georgije in nekate-

rini drugimi kongresniki, ki precej postrani gledajo naraščajočo moč in vpliv ameriškega delavstva.

Demokratski senator Thomas iz Utah, načelnik senatnega delavskega odbora, je obljubil demokratskemu senatorju Herringu iz Iowe, da se bo odbor ob prvi ugodni priliki bavil z njegovo protistavkarsko predlogo.

Če bodo delavski voditelji, posebno pa John L. Lewis, še kaj časa nasprotovali Rooseveltu, je verjetno, da bo administracija podpirala vsako, še tako radikalno protistavkarsko predlogo.

Veliki ruski uspehi

Zadnje tri dni so Rusi dosegli velike uspehe pred Leningradom in pred Moskvo, toda na Krimu je za Nemce položaj še vedno ugoden.

Poročilo iz Berlina pravi, da se Nemci že bore po ulicah v Kerču na vzhodu Krima. Nemci tudi poročajo o silovitih bojih s tanki pri Leningradu in Moskvi, toda pravijo, da je na fronti zavlada laželo huda zima.

Pri Tihvinu, 125 milj jugovzhodno od Leningrada so se Rusi prebili skozi močne nemške postojanke ter so izravnavali svojo bojno črto.

Pred Moskvo pa so v teku najhujši boji pri Kalininu, severozahodno od Moskve in pri Serpukovu, južno od glavnega mesta. Vse napade pa so Rusi odbili z artilerijo, pravijo pa tudi, da Nemci zelo trpe vsled skrajno hudega mraza.

Sploh je nenadoma zavlada na celi fronti skrajno oster mraz, tako da Rusi poročajo, da so našli mnogo smrznjenih nemških vojakov v snegu.

"ARK ROYAL" POTOPLJENA

V petek popoldne je nemška podmornica torpedirala angleško matično ladjo za aeroplan Ark Royal blizu Maite, Ladja je bila tako poškodovana, da jo je je morala neka druga bojna ladja privežati ter jo je vlekla proti Gibraltarju. Med tem časom se je na bojno ladjo rešilo okoli 1.000 častnikov in mornarjev, samo en mornar je bil ubit. 85 milj pred Gibraltarjem pa se je ladja potopila.

Ladja je imela 22.000 ton ter je navadno bilo na njenem krovu 70 do 80 aeroplanov. Graditi so jo pričeli leta 1935 in je bila leta 1939 dogotovljena.

Nemško vrhovno poveljstvo naznanja, da je bila tudi zelo poškodovana angleška oklopna Malay, ki ima 31.000 ton, in da so jo morali vleči v Gibraltar.

Vsem vpoštev nekatere kemije ne tovarne in ladjedelnice. V captive majnah je zaposlenih nekaj nad 50 tisoč United Mine Workers, kar je komaj petina članstva cele UMW Workers organizacije. Majnerji v teh majnah so 98 odstotkov organizirani.

bračtar. Associated Press poroča, da je Malay dospel v Gibraltar in da ima samo poškodovan propeler.

Oklopna Malay, je bila pred nekaj meseci popravljena v newyorški ladjedelnici, ker je bila nekoliko poškodovana v boju z podmornico.

Litvinov aeroplan na varnem

Državni departament je prejel uradno obvestilo, da se je aeroplan, s katerim sta se iz Kuibiseva odpeljala novi sovjetski poslanik v Washingtonu Maksim M. Litvinov in ameriški poslanik Laurence Steinhardt, srečno dospel v iransko pristanišče Pahlevi, 200 milj južno od Baku.

Šivalni stroj — povod umora

V Lockport, N. Y., je bil obtožen 41 letni Gesualdo de Laura iz Niagara Falls, N. Y., umora po prvem redu.

Svojemu sosedu, 40letnemu Toniju Savinu je rekel, da ga vznemirja ropot šivalnega stroja, s katerim šiva njegova žena. Beseda je dala besedo, in sosed sta se spopadla. Gesualdo je potegnil nož ter ga zasadel Savinu v srce.

"Druga fronta" je angl. delavstvo

Značilna izjava angleškega produkcijskega ministra. — Edinole v Londonu se bo sklepal mir. — Nemci imajo stotisoč topov.

Angleškim delavcem v Manchesteru je rekel angleški minister lord Beaverbrook, da tvorijo "drugo fronto."

— Vi se borite, — je izjavil, — na angleški in ruski fronti. Trdno sem prepričan, da je dan masčevanja bližju; dan obupa in siromaštva za sovražnika; dan opustošenja in dan teme za Nemčijo.

Angleškim delavcem je povedal, da ima Nemčija stotisoč topov, torej toliko kot jih ni še nikdar imela nobena sila na svetu. Nati vse druge države ne morejo spraviti skupaj toliko topov. To je največja množina orožja, ki si jo je mogoče predstavljati.

— Na svetu je samo eno glavno mesto, v katerem morejo skleniti Nemci mir. In to glavno mesto je London. Dokler bomo vztrajali, pa ne bo sovražnik sklepal nobenega mira.

Lord Beaverbrook, ki je nedavno vrnil iz Rusije, zupa v ruski odprti in v Stalinovo "delstvo, svar" je pa Angleže, naj se glede svoje rešitve ne zanašajo preveč na Ruso.

— Brez, ki ga Rusija danes prenaša, — je poudaril, — bomo morali mogoče ni jutri prevzeti na naša ramena.

— Doslej nisva v tej vojni še trpeli pomanjkanja. Toda vojna nas bo kmalu resno prizadela. Nihče se ne more primerjati s tistim, kar nas še čaka. Govori se, da vlada ne stori vsega, kar bi bilo pričakovati od nje. Če bo meseca novembra storjena kakšna napaka, bo to moja napaka, če pa Bog da, ne bom z vašo pomočjo storil nobene napake.

Glede angleške zrakoplovne industrije je dejal, da se je v poslednjem času tako razširila, da je ne morejo uničiti sovražni zračni napadi. Letošnje oktoobra je bila produkcija tankov in težkih topov štirinajstkrat večja nego lani v oktobru.

Glede zahtev, naj bi Anglija razvila fronto na zapadu, to je v Franciji, Belgiji in Holandski, je rekel Beaverbrook, da se izza konference v Moskvi angleški delavci že bore na dveh frontah, namreč na domači in na ruski. Ruse preskrbujejo z vojnimi materiali ter vrše s tem svojo dolžnost.

— Borba bo trajala še dolgo, dolgo, toda na koncu bomo mi zmagovali, — je dostavil.

Beaverbrook je govoril zastopnikom delavskih organizacij sedmih okrajev. Odgovarjal jim je večidel na predložena pisana vprašanja.

Beaverbrook je potemtakem prvi angleški minister, ki se je izza izbruhov vojne spustil v tak razgovor in delavcem pretež natančno pojasnil svoje delo, svoje uspehe, obenem pa tudi svoje želje.

KUPITE
DEFENSE SAVINGS BONDS
in STAMPS

Vlada je baje preboječa

Walter D. Fuller, predsednik "National Association of Manufacturers" je izjavil, da v obrambni industriji zato oliko štrajkov, ker je vlada preboječa, da bi jih preprečila.

Po Fullerjevem mnenju bi moral nastopiti kongres ter postavno zmanjšati preveliko oblast nekaterih delavskih organizacij. Predvsem bi bilo pa treba omiliti Wagnerjevo postavbo.

Cochran se vrača

Nedavno je bil poslan na Kitajsko s posebno misijo Merle Cochran, zastopnik ameriške zvezne zakladnice. Misija je završila svoje delo, in Cochran se je vrnil v Čungking, odtam pa odletel z letalom na Mamilo. V kratkem ga pričakujejo v San Franciscu.

Linčati so ga hoteli

Iz Saginaw v državi Michigan so morali prepeljati 35 etnega šoferja Winforda W. Smitha v 35 milj oddaljeno okrajno jetnišnico, ker se je bilo bati, da ga bo razburjeno prebivalstvo linčalo.

Smith je priznal, da je 20 letno telefonistko Wanda May Wheatley posilil in umoril. Pred mestno ječo se je zbral nad dvestvo oseb, ki so kričale: — Dajte nam Smitha, da bomo mi obračunali z njim!

Serif se je bal, da bi ljudje vdrli v ječo, vsled česar je dal morilec skozi stranska vrata odpeljati v okrajno ječo.

Telefonistko so našli strašno razmesarjeno v granovju ob samotni cesti. Priče so izpovedale, da so jo prejšnji dan videle v Smithovem taksiju. Sum je padel na Smitha, ki je precej časa vztrajno tajil, sled njije pa vendarle priznal.

MAJHNA PODJETJA V NEVARNOSTI

Predvsem je treba pomagati podjetjem, ki imajo do dvajset delavcev. — Posebno New York je v tem pogledu na slabem stališču.

Če vlada ne bo v najkrajšem času ukrenila kaj radikalnega, bo moralo nešteto malih podjetij zapreti svoje vrata.

Vojna naročila dobivajo po večini velike korporacije oziroma tovarne, dočim so jih majhni podjetniki le malo deležni. Podjetja, ki proizvajajo za privatno porabo, ne morejo dobiti dovolj potrebnega materiala.

Predsednik Roosevelt je pred kratkim imenoval Floyd B. Odluma za ravnatelja OPM Contract Distribution Division" ter mu naročil, naj se zavzame za majhna podjetja.

Odlum je rekel, da bo odločil dva odstotka razpoložljivega materiala za podjetja, ki imajo zaposlenih manj kot dvaj-

Daljši delovni čas v Franciji

Francoska vlada je odredila za lesno in sladkorno industrijo 48 urni delovni teden. Zdi se, da bo polagoma podaljšan delovnik v vseh francoskih industrijah, od 40 na 48 ur na teden.

Žrtve strupene pijače

V Fall River, Mass., sta bila aretirana uslužbenca gazolinke postaje, 25 letni George Ryan in 24 letni Alfred L. Bernier in sicer v zvezi s smrtjo devetih oseb, ki so umrle vsled uživanja denaturiranega alkohola. Zgovarjati se bosta morala radi uboja. Odjemalec sta kot užitek pijačo prodajala tekočino, ki prepreči zamrzovanje vode v hladilnih. Dva moška sta v bolnišnici, in zdravniki imajo le malo upanja, da bi ozdravela.

Okrajni pravdnik je očitno obtožencema, da sta prodajala tekočino brez licence ter da sta dobro vedela, da jo ljudje uživali.

Angleški katoličani odobravajo pogodbo

Tekom debate v angleški zbornici lordov je izjavil viskont Fritalan of Derwent, da angleški katoličani odobravajo angleško-rusko zvezo, nikakor pa ne preklečejo svojih prejšnjih kritik o ruskih razmerah.

Sicer so se pa ruski nazori zadnji čas precej izpremenili. Katoličanov v Rusiji ne preganjajo več, brezbožno časopisje je prenehalo izhajati in državne oblasti so začele priznavati družino kot temelj družbe.

set delavcev.

Temu načrtu pa nasprotuje Donald M. Nelson, prioritetni načelnik uradi produkcijske uprave, čes, da mala podjetja ne bodo hotela prilagoditi svojih obratov vojni produkciji, če jim bo zajamčena vladna pomoč.

Newyorská Commerce in Industry Association je opozorila newyorško trgovsko zbornico na obupen položaj majhnih podjetij v New Yorku.

Če jim najkasneje v devetdesetih dneh ne bo pomagano, bodo skoro vsa nehala obratovati.

Organizacija je proučila položaj 142 malih podjetij. Med njimi jih je 117, ki jim manjka potrebnega materiala.

"GLAS NARODA"

(VOICE OF THE PEOPLE)

Owned and Published by Slovene Publishing Company, (A Corporation).
Frank Sakser, President; J. Lupaha, Sec. — Place of business of the
corporation and address of above officers: 216 WEST 18th STREET,
NEW YORK, N. Y.

48th Year

"Glas Naroda" is issued every day except Saturdays, Sundays
and Holidays.
Subscription Yearly \$6.—, Advertisement on Agreement.

Za celo leto velja list za Ameriko in Kanado \$6.—; za pol leta \$3.—;
za tretje leta \$1.50.— Za New York za celo leto \$7.—; za pol leta \$3.50.
Za inostranstvo za celo leto \$7.—; za pol leta \$3.50.

"Glas Naroda" izhaja vsaki dan izveniš sobot, nedelj in praznikov.

"GLAS NARODA," 216 WEST 18th STREET, NEW YORK, N. Y.
Telephone: CHelsea 2-1243

NACIJI IN JUŽNA AMERIKA

Nedavno je predsednik Roosevelt v nekem svojem govoru omenil, da mu je prišel v roke zemljevid na katerem so naciji natančno označili porazdelitev in sestav Južne Amerike po sedanji vojni.

Hitler, ki ima navado predsedniku naravnost odgovarjati, pravi, da je tisti zemljevid potvora in da ga niso izdelale nacistične oblasti. Nacijem baje sploh ni mar ameriška celina, in Hitler je celo rekel: — Za moj del je lahko Južna Amerika tako daleč kakor mesec.

V svojih govorih pa Hitler nekaj temeljito pozablja, da ima namreč svetovna javnost zelo dober spomin.

Svet se naprimer prav dobro spominja, da se je Hitler najmanj sedemkrat z besedo in podpisom zaveril, da bo zamenjal Avstrijo nedotakljivost.

Ljudje niso pozabili, da je Hitler po Monakovem svedčanju izjavil v nemškem rajstagu: — Zdaj, ko imamo sudetske Nemce, nimamo v Evropi ničesar več zahtevati. — In rekel je tudi: — Čehov pa sploh ne maramo!

Ljudje niso pozabili, da je sklenil Hitler leta 1934 s Poljsko desetletno prijateljsko pogodbo, ki je istočasno pomenila nenapadno pogodbo.

Javnosti še vedno zveni po ušesih izjava, ki jo je dal Hitler 24. avgusta 1939 po sklenitvi nemško-ruske pogodbe: — S tem je večno zapечатeno nemško-rusko prijateljstvo!

Hitler mora pač samemu sebi pripisati, če mu nihče več ne verjame.

Verjeti mu ni mogoče, ker je v svoji knjigi "Mein Kampf" označil laž kot dovoljeno sredstvo in ker je vsa doba njegove vladne nepretrgana veriga svečano podpisanih, nato pa nesramno prekršenih pogojev.

Toda ostanimo pri Južni Ameriki, ki je od Nemčije ba- je tako oddaljena kakor mesec.

Čemu si Hitler prizadeva pošiljati nemške propa- gatorje na mesec? Kajti da so nemški propagatorji v Južni A- meriki, ne more utajiti noben Hitlerjev podrepanik.

Čemu si Hitler prizadeva ustanoviti na mesecu podru- žnico Gestapa (nemške tajne policije)? Navzočnost nemških tajnih policistov v Južni Ameriki je ugotovil posebni argen- tinski zborniški odbor.

Zakaj skuša Hitler po vsej sili spraviti otroke prebi- valcev meseca v nemške šole? Z enim samim pogledom v Bra- zilijo se človek lahko prepriča o razvoju tamkajšnjega nem- škega solstva.

Ali Hitler res smatra Amerikance za tako kratkovidne, da vsega tega ne opazi?

Odkar je na krmilu Nemčije, steguje Hitler svoje gra- bežljive kremplje po Južni Ameriki. Če pa smatra Južno Ame- riko za mesec, mu ni mogoče drugega reči kot da je — me- sečen.

POSTENA BESEDA

Zastopnikom jeklarskih družb in zastopnikom premo- garjev, zaposlenih v premagovinskih teh družb, je rekel pred- sednik Roosevelt:

— Produkcija premoga ne sme pod nobenim pogojem zastati. Kot predsednik moram skrbeti za to. Če bodo v ta namen potrebne zakonske odredbe, jih bo kongres nedvomno uveljavil. Pogajajte se glede svojih spornih zadev. Če se ne morete sporazumeti, poverite stvar kakšnemu posredovalcu. Pri tem pa glejte, da ne bo produkcija niti za hip prekinjena. Če se ne morete sporazumeti glede takimenovanega "closed Sopa", je to povsem vaša stvar. Vlada ne bo v tem pogledu izvajala nobenega pritiska niti na delavce, niti na delodajalce. Enkrat za vselej naj vam bo povedano, da kongres Združenih držav ne bo nikdar postavil odredil "closed Sopa". Kjer je že uveljavljen, je pač uveljavljen na podlagi prostovoljnega sporazuma med delodajalci in delavci, doseženega poton ko- lektivnih pogajanj.

Predsednik ni potegnil niti s premogarji niti z jeklar- skimi družbami, pač mu pa gre izključno le za neovirano produkcijo. Ta predsedniškova izjava se ne tiče le preteče pre- mogarske stavke, pač pa vseh perečih problemov v industriji, prometu in gospodarstvu.

Če bo ničkovita, se bo kmalu pokazalo. Če ne bo, bo pa kongres brez vsakega obotavljanja dal administraciji po- trebno oblast za preprečenje usodnih motenj v industrijah, ki so za narodno obrambo bistvene važnosti.

39,000 puranov za 1. armado

Na Zahvalni dan bo 390 ti- soč vojakov prve armade, ka- teri načeljuje general Hugh Drum, imelo za kosilo in več- jo puranjo pečenko.

V North Carolino, kjer tabo- ri prva armada, bo dospelo v 17 refrigeratorskih vagonih 39 tisoč puranov.

Poleg pečenke bodo dobili k svojim družinam.

vojaki običajno prikuho. Za puranjo polivko bo treba 700 funtov moke in za obed bodo skuhali 177 tisoč 500 funtov krompirja. Za Zahvalni dan: je naročenega 90,000 funtov krahla.

Stroški so preračunani na 50 centov za vsakega vojaka. Puranov bi bilo treba še dosti več, pa bo mnogo vojakov od- šlo za Zahvalni dan na dopust.

Zahvalni dan

Letos bo tretje leto, odkar se Zahvalni dan (Thanksgiving Day), tradicionalni ame- riški praznik, ne praznuje po- vsod istega dne. Večina dr- žav so ravna po predsedniško- vem proglasu in praznuje Za- hvalni dan dne 20. novembra, en teden pred radijskim izve- stjem 'zadnjim četrtkom novembra.' Sedemnajst držav pa se bo še vedno držalo tega starega obi- čaja in imelo Zahvalni dan dne 27. novembra.

Države, ki praznujejo dan 27. novembra kot Zahvalni dan, so: Arkansas, Delaware, Flo- rida, Georgia, Iowa, Kansas, Montana, Nebraska, Nevada, New Hampshire, New Mexico, Oklahoma, Pennsylvania, So. Carolina, South Dakota, Ten- nessee in Vermont. Glede treh drugih držav: Connecticut, So. Dakota in Texas, se do 1. no- vni še znalo, da li izberejo prej- snji ali kasnejši dan.

"Zadnji četrtki v novembru" je bil postal tradicijska len le od Lincolnove proklama- cije leta 1864 naprej. Ta obi- čaj je prelomil sedanji pred- sednik leta 1939, in zopet leta 1940, ko je pomaknil praznik za en teden naprej. To je zla- sti storil z ozirom na okolšči- no, da božični nakupi po nava- di začnejo takoj po Zahval- nem dnevu in je hotel s tem po- magati trgovini. Ti trgovinski krogi pa niso bili preveč na- vdušeni vsled novotarije in mnogi sentimentalisti, ki se radi držijo starih običajev, so ogorčeno protestirali. Leta 1939, kakor tudi naslednjega leta in letos je mnogo držav ostalo pri starem običaju. Na tak način imamo dve Zahval- na dneva, odvisna od kraja, kjer živimo.

Z ozirom na demoneuspeh, je predsednik izjavil, da v pri- hodnjih letih ne poskusi več vdirati se v stare tradicije. Tu- di kongres hoče končno dolo- čati stalen dan za to proslavo. Zakonski načrt, ki je bil že sprejet od reprezentativne zbornice, določa zadnji četrtki novembra kot zakonit praz- nik, tako da ne bo dolga čer- dneva več odvisna od predse- dnikove oziroma gubernorjeve proklamacije. Ako senat sprej- me ta zakonski načrt, bo Za- hvalni dan postal šesti zakoni- ti praznik, praznjen iste- ga dne širom vseh Združenih držav.

(Na Zahvalni dan je moder- nizirana verzija starodavnih proslav ob žetvi. Zidje. Griki in Rimljani so imeli takih pro- slav. Običaj je bil izvirno po- ganski, ali preživel je krščan- sko dobo. Na Holandskem je bil zlasti pomemben, ker se te- ga dne proslavljala odrešitev od španske nadvlade. Ko je mnogo verskih beguncev našlo zatočišče na Holandskem, je Zahvalni dan postal z njimi omiljen. Zato so Pilgrimci po prvi žetvi v novi ameriški na- selbini sklenili proslavo, da se Bogu zahvalijo za dobro žetev. To je bilo leta 1621. In kasneje je taka proslava postala tradi- cionalna po Ameriki. George Washington je bil prvi pred- sednik, ki je s proklamacijo določil Dan zahvale.

Zahvalni dan je za Božičan morda največji praznik Ame- rikancev. To je dan, ko se družina rada zopet združi v skupnem veseljenju. Pojedina Zahvalnega dne je tudi tradi- cionalna. Puran, cranberry sance in pumpkin pie so simbo- lični.

Jugoslavija pod upravo gangsterjev

(JCO.) — Znani časnikar in pisatelj Maurice Feldman je v uglednem mednarodnem časopisu "Christian Science Moni- tor" napisal sledeči zanimivi članek o stanju v Jugoslaviji, s posebnim ozirom na dogodeke v Hrvaški.

"Poročila, ki vsak dan pri- hajajo iz Jugoslavije, o borbah z uporniki, o izvrševanju smr- tnih obsodb nad množicami, o strahovladni ves čas in povsod pričajo o strašnih razmerah, strašnih kot kjerkoli drugje pod nemškimi gospodstvom. Zdi se, da je vse prebivalstvo Hrvaške padlo v roke nekak- šnemu društvu gangsterjev. Pod vodstvom sedanjega po- glavnika Ante Pavelića in nje- govega prijatelja Gustava Per- čeca, so vstasi postali edina zakonita politična stranka v Hrvaški.

Vstasiška organizacija lahko sebi pripiše mnogo ubojev, med drugimi uboj kralja Ale-

ksandra in uboj L. Barthoua. Voditelji organizacije so usta- novili posebne šole v Italiji in v Madžarski, ki je denar zanje dala italijanska vlada in kjer so vzgajali in poučevali bodoče ubijalce. Te zločince so navad- no pošiljali v Jugoslavijo in ta- ko se mnogi zločini, ropi in tat- vine lahko pripišejo vstasem.

Italija in Madžarska sta bili svoj lastni denar dobili z ob- restni nazaj. Prvo delo Pave- lića je bilo, da je vso Dalma- cijo odstopil Italiji, drugo, da je vrnil Madžarski vse tiste dele, ki jih je izela pred prvo sve- tovalno vojno. Da bi pokazal svojo veliko hvaležnost, je Pa- velić ponudil hrvaški krono italijanskemu vojvodi iz saraj- ske vladarske hiše. Da bi se to omililo, si je vojvoda nadel ime Tomislav, v spomin na ve- likega voditelja nekdanje svo- bodne Hrvaške.

Razglasitev tako imenovane "neodvisne" Hrvaške ni na-

pravila nobenega vtisa na pre- bivalstvo. Velika večina Hr- vatov je desetletja bila za do- ločene oblike sodelovanja s Srbi in Slovenci.

Dejstvo, da je Hrvaška pri- šla v roke vstasem, je strezno- lo celo najbolj navdušene sa- mostojneže. Odkar je oblast prevzel Pavelić, ne mine dan, da ne hi po ulicah Zagreba in drugih hrvaških mestih odme- vali strelji. Vstaje so postale sestavni del vsakdanjega živ- ljenja. Meščani in kmetje se borijo proti ropanju in plenjen- ju Pavelića in njegove sode- ge. Pravijo, da je Pavelić v prvih tednih svoje vlade dal članom svoje telesne straže po- velje pokončiti vse somišljeni- ke prejšnje vlade, zlasti tiste knjiške voditelje in tiste du- hovnike, ki so bili vdani beo- grajski vladi.

Svjetska poročila so prav- kar naznanila, da je hrvaški sodni minister izdal uredbu, s katero se omejujejo pravice rimskokatolikov in po kateri morajo predati oblastem važne statistične podatke. Preiskava v mesecu avgustu je pokazala, da je samo v Zagrebu izginilo sedem katoliških duhovnikov in 130 uradnikov bivše HSS (Mačkove knjiške stranke).

Večina trgovcev v Zagrebu in v drugih mestih mora plačevati poseben davek, tako imeno- vani davek za "obrambo in zaščito," vstasem seveda. Če se lastnik trgovine brani pla- čati omenjeni davek, potem njegovo trgovino podro, ali pa — kar se bolj čisto zgodi — lastnik izgine. Policija je pod nadzorstvom vstasem, kajti po- licijski uradniki in stražniki so po večini člani vstasiške stranke. Nemška in italijanska po- licija delate z vstasi, kajti ti so edina skupina v Hrvaški, ki je z osiščem. Ni treba omenja- ti, da so žide, ki je njih veči- na živela v Zagrebu, pregnali in njihove trgovine in hiše za- vnanja najbolj trpe katoliški ni mogoče ugotoviti. Mnogo židov zaradi vstasiškega de- lovanja najhujši trpe katoliški duhovniki, kmečki prvaki in mladina.

Zahtevajo vstajo.

Zraven Italijanov v državi največji črtijo Nemce. Po vsej Hrvaški nahajate lepake, ki skuvajo k javnemu uporu proti vstasem in proti tujim zatiral- cem. Prebivalstvo se dobro spominja, da je Italija že dva- krat prevrnila Hrvaško. Sta- rejši rodovi se še vedno spo- minjajo borb proti madžar- skim mogočnikom, ki so trajale dolga desetletja.

Med temi prepovedanimi le- paki je tak, ki se končuje s to- mi besedami: "Hrvat! Sovra- niki je znotraj naših meja! O- svobodite zemljo pred nemski- mi, italijanskimi in madžar- skimi zatiralci! Uprite se vsta- škemu ubijanju! Živela svobo- da!" Hrvaški je bila dolgo časa pod Madžarsko. Madžar- ski kralj Koloman je l. 1102 prisilil Hrvaško k vstopu v skupno državo, ki je trajala do prejšnje svetovne vojne.

Peter Zgaga

Težko je svetovati.

Iz Wiscam mi piše vojak S.:

"Slišal sem, da si specija- list za vino in najbrž veš tudi kaj o zdravljenju vina. Jaz imam še skoro poln sod lanske- ga prideka (50 galon). V njem sta dve baki californijskega zinfandela, drugo je pa samo michigansko rdečo. Sedaj je začelo na kislino vleči. Mogoče zato, ker ga nisem spomladl pretočil, toda klet imam bla- dno, vso pod zemljo. Povej mi kaj naj storim."

Madžarski dedni veleposestni- ki so poglali hrvaške kmete z njihovih posestev in jih za- sužnjili, končno pa so odšli, prebivalstvo pa je živelo v be- di in poutankanju. Hrvaški narodnjaki so se trudili, da bi osvobodili domovino izpod ma- džarskega jarma in se združili z vsemi Južnimi Slovani. V maju leta 1915 se je v London sestal Jugoslovanski odbor pod vodstvom pobeglega Hrvata dr. Antona Trumbića. ki se je skupaj s Pasčičev vladno trudil, da bi Hrvaško oddelil od avst- ro-ogrskega cesarstva. Padec starega cesarstva je bil konec načrtov, ki je zagovarjal na- vojvoda Franc Ferdinanda in ki so povzročili da je bil u- morjen.

Čeprav je večkrat prišlo do nesporazumov med Srbi in Hr- vati, je večina Hrvatov za so- delovanje s Srbi. Prej nikdar niso bili združeni. Ta dva na- roda sta se razvijala v na- sprotnih smerih. Srbi so se pri- bližali vzhodni bizantinski kul- turi, Hrvaši pa zahodni rim- sko katoliški civilizaciji.

V aprilu l. 1929 sta voditelja hrvaških nespravljivih nacio- nalistov, osnovanih na straho- vladi vstasem, pristopila zlo- gladni bolgarsko-makedonski teroristični organizaciji IMRO. Toda bolgarska vlada je proti terorju ostro nastopila in Pave- lića izgnala. Pozneje je Pavelić našel zavetje v Turinu, kjer je dolga leta pripravljati šte- vilna terorista dela v Franciji, Avstriji, Nemčiji in zlasti v Ju- goslaviji.

S Hitlerjevo in Mussolinije- vo pomočjo so se izpolnile Pa- veličeve sanje o neodvisni Hr- vatski — če je to mogoče ime- novati neodvisnost. Hrvaški kmet dela za Nemčijo, hrvaški industrijski delavci prevažajo Italijo in Nemčijo in ker hrvaške mornarice ne p rizarajo, je vsa važnejša pomorska opori- šča ob dalmatinski obali pre- vzela Italija.

V mejah Hrvaške je straho- vlada teror vstasem, ki je pre- plavil vso zemljo. Hrvaška je v resnici nemško-italijanska provinca, kjer se podobno ka- kor v Slovaški, sodrga Quis- lingov šteje za vlado, a pokonei do prejšnje svetovne vojne.

Kavalir se je pa razkorčal pred njo in hladno začel: — Dobro, hova pa malo račmala, draga moja. Na leto sem ti ob- ljubil 36 tisoč dolarjev. To je na mesec 3 tisoč dolarjev, na dan 100 dolarjev, na uro 4 do- larje 40 centov. Pol ure si bi- la pri meni. Tukaj imaš 2 do- larja 20 centov. Zda se pa le- go obleei in pojdi. Si že opra- vila.

Kavalir se je pa razkorčal pred njo in hladno začel: — Dobro, hova pa malo račmala, draga moja. Na leto sem ti ob- ljubil 36 tisoč dolarjev. To je na mesec 3 tisoč dolarjev, na dan 100 dolarjev, na uro 4 do- larje 40 centov. Pol ure si bi- la pri meni. Tukaj imaš 2 do- larja 20 centov. Zda se pa le- go obleei in pojdi. Si že opra- vila.

Višek točnosti.

Trgovce je imel v službi mlajega moža, ki ni bil sicer za nobeno rabo, odsloviti ga pa vseeno ni hotel. Nekega dne ga pokliče k sebi rekoč:

— Na pot vas bom poslal. Moj agent boste. Tukaj je sez- nam mest, kamor boste šli in imena trgovcev, ki jim boste ponudili moje blago. Zvečer ob sedmih se boste odpeljali. Ob dveh boste v prvem mestu. Prenočite v tem hotelu. Pri zajtrku lahko izpijete čašico francoskega konjaka, da boste bolj korajžni, pštemu pa na de- to. Komišna vam bom dal toli- ko in če boste dobro opravili, še nekaj tedenske plače. Tukaj imate sto dolarjev za stroške. Brzovjavno sporočite o uspehu. Srečno pot.

Trgovce čaka dan, dva, toda nobenega poročila ni. Šele tre- tjea dne dospe brzojavka: — Prenočeval sem v hotelu kot ste mi naročili. Po zajtrku sem zahteval čašico konjaka, pa ga niso imeli. Nato sem o- bral vse salone in vse rastav- rante, toda v tem mestu ni mo- goče dobiti konjaka. Kaj naj storim?

Lepa knjiga je kulturna poslastica; odprimo ji vrata v naše domove, odprimo ji srce ... (Pinčgar)

ŽIVI VIRI

Spisal IVAN MATIČIĆ

Knjiga je svojevrsen pojav v slovenski književnosti, knji- v nji je v trinaestih dolgih poglavjih opisanih trinaest rodov slovenskega naroda od davnih početkov v starem slovanstvu do današnjega dne. Knjiga je verno srecalo našega življenja in trplje- nja, in kadar jo prebere bo vedel o Slovencih več kot mu more nuditi katerikoli naše zgodovinsko delo.

13 POGAVLJ — 412 STRANI
V PLATNU VEZANO

Cena \$2. Poština plačana

Avtor knjige je IVAN MATIČIĆ, ki je spisal splošno znano knjigo — NA HRVATIH POLJANAH

KNJIGARNA "Glas Naroda"

216 WEST 18th STREET NEW YORK, N. Y.

KUHARSKA KNJIGA: Recipes of All Nations

(V angleškem jeziku)

RECEPTI VSEH NARODOV

Stane samo 2.00

Knjiga je trdo vezana in ima 821 strani

Recepti so napisani v angleškem jeziku; ponekod pa so tudi v jeziku naroda, ki mu je kaka jed posebno v navadi. Ta knjiga je nekaj posebnega za one, ki se zanimajo za kuhanje in se hočejo v njem čimbolj izveščati in izpopolniti.

Naročite pri:

KNJIGARNI SLOVENIC PUBLISHING CO.

216 West 18th Street New York, N. Y.

GOSPOD iz KONOPIŠTA

Napisal: I. WINDER.

130

Spisi so mu bili ljubši od ljudi. Ali so vobče še živeli ljudje, ki je bilo z njimi moči govoriti? Tisti redki, ki so mu bili po godu, so bili — do malega — pomrli ali izginili iz cesarjeve okolice. Novo pokolenje, ki je tiščalo naprej, je bilo zoprn. Nasilni prestolonaslednik, živčni, brezobzirni načelnik generalnega štaba — kar nujno je bilo govoriti z njimi in imeti z njimi opravka. Berdthold, novi minister vnanjih zadev, je imel vsaj dobre manire, a tudi ta vse premladi, neprijetno parfimirani človek z mehkiimi črtami zabave željnega lahkoživeca, starcu ni bil po duši.

S kom je bilo prav za prav še moči govoriti kakor v starih časih? S starim Paarom, s telesnim zdravnikom dr. Keizlom in s staro prijateljico, dobrodušno, vedro Schrattovo.

Najbolje se je pa cesar počutil za pisalno mižo pri svojih uradnih spisih. Kako prijetno je bilo držati pero nad talčnim snaznim, nemim piscom in mirno preudarjati, ali je vreden, da zadobi s cesarskim podpisom vrednost in pomen.

Kadar je p riel načelnike generalnega štaba in s prekipavajočo temperamentnostjo izjavil, da je vse, karkoli se go di v monarhiji, jalovo varanje samega sebe, dokler vojna ne prečisti ozračje, je cesar položil drhteče roke na kup uradnih spisov pred seboj, kakor da bi jih hotel obvarovati, znal je z glavo in se posilil, da je dal možu vtujen odgovor.

Vendar mu je dovoljeval, da je spet in spet prihajal ter polnil tiho delovno sobo z nemirom in živčnostjo. Srebrglavi plesec je imel za svojo dolžnost, biti proti načelniku generalnega štaba, ki je, kakor so vsi trdili, bolje od vsakogar drugega razumel vojno umetnost, kar moči potrpežljiv. Cesar je bil mnogo potrpežljivejši od prestolonaslednika, ki si je štel takisto v dolžnost, od časa do časa poslušati Conrada.

Franc Ferdinand in Conrada je družila skrb za prihodnost. Včasih sta se razgovarjala kakor stara prijatelja. Toda nikoli več se ni prestolonaslednik, kadar je bil Conrad pri njem, odprlo srce kakor v Opavi, pri njunem prvem srečanju. Skromni polkovnik v Opavi je bil osvovil njegovo srce. Samozavestni načelnik generalnega štaba, ki je hotel vsako reč bolje vedeti in je moral zmerom bzdati očitke, ki jih je v svoi umel zoper omahljivega pokrovitelja, je zapuščal po svojih obiskih v Belvederu skoraj vedno nerazpoloženje, ki si je dajalo duška v prestolonaslednikovih srditih izbruhih. Togotil ga ni slabo prikriti očitki omahljivosti in neodločnosti, mnogokrat ju je razdvojilo tudi ljubosumje. Franc Ferdinand je hotel biti edini, h komur naj hodi načelnik generalnega štaba po svet; ker je Conrad enako pogosto zahajal v Schoenbrunn kakor v Belvedere, se je čutil Franc Ferdinand varnega. Maščeval se je s tem, da je hrulil občutljivega, zamernjivega generala z brezobzirnimi besedami, ki so morale ramiti Conradovo samoljubje.

Leta 1913 je Conrad veliko pretrpel zaradi tih jeznih izbruhov. Ko so načelnika generalnega štaba 8. armadnega zbora v Pragi, polkovnika Redla, razkrinkali kot ruskega volhuna, se je Franc Ferdinand zadril na prepadenega Conrada: "Lepo je pripravljena vojska, ki poverja najvažnejše naloge ruskim volhonom! Ljudje imajo že prav, ko trdijo, da ne smemo začeti nobene vojne. Saj bi sovražnik poznal vse naše načrte prej, kakor jaz!"

"Ako mi vaša cesarska visokost ne zaupa, lahko odstopim!" je odvrnil Conrad.

"A kaj," se je drhteč od jeze obregnil prestolonaslednik, "nesmisel! Sami veste, da ne bi odstopili!"

Ne le izdajstvo, ampak tudi "likvidacija" Redlove zadeve je n avdajala Franc Ferdinand z ogorčenjem. Volhuna so bili p risilili, da je neutegoma izvršil samomor. Franc Ferdinand je bil globoko prepričan, da ima tudi najnežakotnejši zločinec pred smrtjo pravico do verske tolažbe.

"Kaj nam je bilo storiti z Redlom?" je vprašal Conrad. Franc Ferdinand je zakričal: "Poslednjega olja mu ne bi bili smeli odbiti. Potem bi ga bili obesili vsej vojski na oči!"

Conrad je ponudil ostavko. Cesar ostavke ni sprejel. Franc Ferdinand, ki mu je bilo že po nekeje urah žal, da je razžalil Conrada, je napisal užaljenemu zelo prišerno pismo, v katerem je bilo mnogo opravičevanja. A že septembra meseca je prišlo spet do resnih navzkrižij med možema, ki sta se hudovala drug na drugega in sta drug drugega vendar iskala.

Franc Ferdinand se je udeležil vojaških vaj na južnem Češkem. Ko je p riel v glavni stan, je dal poklicati Conrada in mu zaklical:

"Kakšen dan je danes, ekselencen?"

"Nedelja, cesarska visokost!"

"Torej veste, da je danes nedelja. Zakaj niste bili pri maši?"

"Bil sem službeno zadržan, cesarska visokost."

Franc Ferdinand je zarjovel, tresoč se po vsem telesu: "Saj poznam vaše v erske nazore! Toda če hodim jaz v cerkev, morate hoditi tudi vi!"

Franc Ferdinand je dal vojaške vaje mahoma prekiniti, ne da bi Conrada kaj vprašal.

Spet je Conrad ponudil odstop, spet je cesar odbil ostavko, spet je napisal Franc Ferdinand užaljenemu načelniku generalnega štaba prišerno opravičilno pismo. Mesec dni kasneje, po odkritju spomenika bitke narodov v Lipskem, je Franc Ferdinand spet nahnili načelnika generalnega štaba, ki se je pripravljval, da bi predstavil nemškemu cesarju avstrijsko odposlanstvo.

"Kaj pomeni to?" Conrad, obdan od tujih generalov in diplomatov, se je zbal škandala in mirno odvrnil:

"Nemški cesar mi je ukazal, naj privedem naše polkovnike k njemu."

Franc Ferdinand je zakričal: "To je moja skrb! Ali ste vi poveljnik armade? To si kratko in malo prepovedni!"

Conrad, ki se ni imel več docela v oblasti, je rekel: "Prosim, vašo cesarsko visokost oproščanja, a nemški cesar mi je ukazal!"

Franc Ferdinand neobzdrano rjovel: "To bi mi bili morali javiti!"

(Nadaljevanje prihodnjih.)

Madžarska zverinstva proti Srbom

(JOO.) — Dobili smo izjavo očividca teh strašnih in krvavih dogodkov, ki so se odigrali v noči med 13. in 14. aprilom in vse tri naslednje dni po prihodu Madžarov v Novi Sad.

Glavna tarča so bile madžarskim topovom, puškam in strojnica m Flutoška in Temevinska ulica ter Salajka, kjer živijo izključno samo Srbi; z njimi in s tanki so Madžari rušili in ubijali Srbe. Žrtve so bili vsi meščani, ki so se slučajno v tem predelu nahajali. Polne tri dni je trajalo pobijanje nedolžnega srbskega prebivalstva, brez kakršnegakoli vpraševanja ali sodenja. Koliko jih je bilo v tem dogodkih ubitih se ne ve točno, ker so veliko število žrtve pokopali kar takoj na mestu. Po pričanju tistih oseb, ki so pomagale pokopavati te žrtve na pokopališču, je bilo tiste dni več kakor dvesto mrtličev. Med ubitimi so bili tudi taki, ki so jih madžarski vojaki postrelili samo zato, ker so poskušali gasiti požare ki so jih Madžari začetili po srbskih hišah. Zmrtino število Srbov, med njimi tudi gimnazijske dijake, so pobesili vzdolž Temevinske ulice. Pred srbsko šolo so ubili ležali več dni, ker jih Madžari niso pustili odstraniti. Celotno uslužbenec mestnih srbskih oblasti, ki so ostali v službi, so madžarski vojaki v teh krajih streljali brez ozirov na dejstva, da so bili v službi. Tako so ustrelili policijskega pristava dr. Vujina.

Da bi imeli kakšen izgovor za te pokolje, so Madžari sami ponotič po teh ulicah streljali in potem trdili, da so to bili ubitci naše jugoslovanske prestolnice. Beograd je med najstarejšimi mesti na svetu. Ustanovili so ga pred več kot dvema tisoč leti Kelti. Bil je pod oblastjo Grkov, Rimljanov in Slovanov. Pod njegovim obzidjem se je prelivala kri barbarskih azijskih, v njegove temelje so vžidane kosti hrabrih srbskih sinov. V prejšnji svetovni vojni so Beograd obstreljevali več let, dvakrat je prišel v roke sovražnikom, oba krat so ga njegovi branilci vnovič zavzeli. Vendar nikdar ni bil Beograd bolj barbarsko in bolj krvavo porušen in nikdar bolj po nepotrebnem kakor v prvih dneh nemškega vpada v Jugoslavijo. Dne 6. in 7. aprila 1941 je to krasno, odprto in n obranjeno mesto med Savo in Donavo, slava in ponos naroda, katerega krona je bilo, je neprimerno in neumilno napadlo sto in sto nemških bombnikov. Mesto, ki je tisočletje bilo zibelka borecev za svobodo in edinstvo naroda in jugoslovanske kulture, se je v teh dneh spremenilo v grob svojih najboljših sinov. Trideset tisočev je pokopanih v njegovih razvalinah. Ko bo Beograd iz svojega trpljenja spet vstal, svoboden in ponosen, bo našemu narodu še bolj priljubljen in bolj svet ter še bolj neomajen znak ljubezni našega naroda do svobode.

RAZPRODAJA SLOVENSKE KNIJIG po zmerni ceni

Po 50c zvezek
Andrej Ternovac (Ivan Albrecht)
Blagajna Velikega Vojvoda (Frank Heller)
Andersonove pripovedke za slovensko mladino
Bele noči mali junak. (Dostoevskij)
Božji mejniki (Ivan Pregelj)
Filozofska zgodba (Alejo Jirasek)
Gospod Fridolin Zolna in njegova družina (Fr. Milčinski)
Kazan, valjčki pes (J. O. Curwood)
Kaj se je Makuru sanjalo (V. Korlenko)
Na različnih potih (Franc Frisch)
Peter Pavel Klavir (Dr. I. Pregelj)
Pravica Kladiva (Vladimir Levstik)
Silka Dorlane Gray (Oscar Wilde)
Verne duše v vlač (Prosper Mirime)
Zapiski iz mrtvega doma (A. M. Dostoevskij)

Po 70c zvezek
Do Ohrida in Bitolja (Ivan Melik)

Po 75c zvezek
Belfegor (Artur Bernede)
Onstran pragozda (James Oliver Curwood)
Po strani klobuk (Damir Feigel)
Železna cesta (Zane Grey)
Zlati Panter (Sinclair Gluck)
Rdeča Megla (O. R. Frich)

Po \$1 zvezek
Ugrabljeni milijoni (E. G. Seliger)
Veridice (Pater Kajetan)
Silko (E. S. Thompson)
Rudarska balada (Marija Majerjeva)
Prigodbe čelbice Maje (Waldemar Bonsels)
Pingvinski otok (Anatole France)
Pisane zgodbe (Janko Kac)

Po \$1.25 zvezek
Skrivnostni studenec (Pavel Keller)

Po \$1.50 zvezek
Zločin in kazen (F. M. Dostoevskij)
Tigrovi zobje (Mavrice Lablane)
Eristof Dimas (Jack London)
Misterija (Gustave le Rouge)

Po \$2 zvezek
Prešeren (Franc Kidrie)

Po \$2.50 zvezek
Vijšjeva repatica (Vl. Levstik)

Naročite pri:

KNJIGARNA SLOVENIC PUBLISHING CO.

216 West 18th Street, New York, N. Y.

četniki. Ugotovljeno je, da so bile ulice in dvorišča pred porušenjena polne izstreljenih madžarskih patron.

Po tem pokolju in ubijanju prebivalstva celih ulic, je začel svoje delo hitri sod. Zapri so velike množice in vzeli trideset najuglednejših ljudi za take. Streljali so jih najhše na "vojnem otoku." Žrtve so pogнали v vodo do pasu in jih potam streljali s strojnico ter potapljali. Na tan način so bili ubiti trgovci Ljubović, častnikar Dotlić, gospodarstvenik Letie in mestni uradnik Pevsavić. Ustrelili so veliko številno gimnazijcev in celo profesorice, hčerko pokojnega Šime Lukin Lazića. Dalje so ustrelili preiskovalnega sodnika, Milana Fabričića in zdravnika dr. Djordje Cerapova. Bilo je zadosti, če je kakšna oseba bila članica srbskega društva ali če je kdaj prej dal še tako majhen prispevek za kakšno narodno društvo. Za vsakogar ki so zanj zvedeli ali slišali, da je k daj dal kakšen tak pri-

Obstreljevanje Beograda

(JOO.) — Prinašamo vrstice očividca o najbolj usodnih trenutkih naše jugoslovanske prestolnice. Beograd je med najstarejšimi mesti na svetu. Ustanovili so ga pred več kot dvema tisoč leti Kelti. Bil je pod oblastjo Grkov, Rimljanov in Slovanov. Pod njegovim obzidjem se je prelivala kri barbarskih azijskih, v njegove temelje so vžidane kosti hrabrih srbskih sinov. V prejšnji svetovni vojni so Beograd obstreljevali več let, dvakrat je prišel v roke sovražnikom, oba krat so ga njegovi branilci vnovič zavzeli. Vendar nikdar ni bil Beograd bolj barbarsko in bolj krvavo porušen in nikdar bolj po nepotrebnem kakor v prvih dneh nemškega vpada v Jugoslavijo. Dne 6. in 7. aprila 1941 je to krasno, odprto in n obranjeno mesto med Savo in Donavo, slava in ponos naroda, katerega krona je bilo, je neprimerno in neumilno napadlo sto in sto nemških bombnikov. Mesto, ki je tisočletje bilo zibelka borecev za svobodo in edinstvo naroda in jugoslovanske kulture, se je v teh dneh spremenilo v grob svojih najboljših sinov. Trideset tisočev je pokopanih v njegovih razvalinah. Ko bo Beograd iz svojega trpljenja spet vstal, svoboden in ponosen, bo našemu narodu še bolj priljubljen in bolj svet ter še bolj neomajen znak ljubezni našega naroda do svobode.

V noči med 5. in 6. aprilom je bilo malo spanja. Kakor da bi človek nagonso čutil, da se bliža nekaj izredno velikega, nekaj zgodovinskega, nekaj žalostnega. Zaspal sem okrog 3. zjutraj in se zbudil že ob pol sedmih. Sežem po nedeljski številki "Politike." Čitam u vodnik; nisem ga še prav končal, ko se je, malo pred 7. uro, zjutraj, začelo. Najprej presunljivo tuljenje beograjskih siren, takoj za tem odmevanje izstrelkov protiletalskega topništva in končno detonacije eksplozivnih bomb. Torej je prišlo tisto usodno: Jugoslavija je stopila v vojno. Nemci so jo napadli preden so bile njene priprave za vojno končane. Ni bilo veliko časa za premišljevanje. Detonacije letalskih bomb in streljanje protiletalskih topov je postajalo vedno strašnejše. Oblici nase kar utegneš in pojdi v klet. Tam so se že zbrali vsi stanovalci petnadstropnice, kamor sva se z ženo pred petimi dnevi preselila. Moški in ženske ponajveč v nočnih haljah, spalnih srajah in oblekah, v copatah in sandalih so se stiskali v mračni kleti, tresoč se bolj

spevok, je to bilo dovolj; pripeljali so ga pred hitri sod in jih obsodili na smrt. Madžarski častniki so se glasno hvallali naokrog, kako lahko je bilo to delo, ker so že iz Budimpešte prinesli s seboj spiske, fotografije in naslove vseh oseb, ki jih je bilo treba ustreliti.

Na isti način so Madžari delali tudi v Subotici. V Srbobranu so takoj ubili sto oseb, samih najuglednejših meščanov, med njimi župana Paja Dobanovčiča in župnika Vučkova. V Sonboru so tamkajšnjega župnika ubili v cerkvi. Najbolj pa so trpele naselbine srbskih dobrovoljcev. Vse potomce dobrovoljcev in bivše dobrovoljce so pripeljali pred vojno sodišče kot veleizdajalce, njihove rodbine pa so pogнали s posestev brez vsake stvari, celo tiste, ki so v teh krajih stanovali pred letom 1918 so pregnali čez reko pri Petrovaradinu in jih pustili tam v ledenem dežju, ki je tiste dni padal. Nemci, ki so jih tam našli, pa so jih spet pogнали nazaj čez reko in tako se danes o njih nič ne ve.

Obstreljevanje Beograda

vsled groze in strahu kot pa vsled mraza. Z mahjuntini presledki je obstreljevanje Beograda, prvo trajalo poldrugo uro. Ko se je končalo, smo pogledali na ulice. Pod klancem, proti Dušmanovi ogromna jama aredi ulice zgoraj ob Dositejevi gori Narodno gledališče pri Spomeniku. Plamen, zavil v oblake črne dima, sika proti nebu. Skočimo v hišo, se v naglici primerno oblečemo, ter spet na ulico. Požar v zadnjem delu gledališča je vse huši, nikogar ni, ki bi gasil. Ogenj vse okrog, povsod razdejanje, vmes pa posamezniki, povečini paglavci, stikajo v svoji radovednosti.

Prvi zadetki nemškega letalstva so razrušili vodovod in električno centralo, tako da je bil Beograd že od zgodnjega jutra brez vode in brez luči. Naša protiletalska obramba — mislim aktivno obrambo, delovanje protiletalskega topništva in lovskih letal — nemškemu letalstvu ni moglo preprečiti načrtnega rušenja.

Sprito razdejalnega obstreljevanja nemških Stuka in bombnikov so se podirali trli in razpadali živeci ter vozilji beograjskega mestnega ustroja. Z električno centralo in z

vodovodom je bila v tistem času strašno razdejana železniška postaja z vsemi bližnjimi poslopji. V ruševinah je vojna akademija, vojno ministrstvo, ministrstvo za notranje zadeve, orožniško poveljstvo, Agrarna banka, hotel Srbski kraj in hiša mestnega načelstva v Simini ulici. Najhuše je trpela že zjutraj židovska četrt.

Vse je zaplesalo v metežu zmešnjave. Iz podrtih hiš in iz poslopij brez varnih kleti, si stanovalci rušejuj golo življenje, bežeč proti zgradbam z varnimi kleti. Različne boleče vesti o strahotah in grozi se širijo v mestu; velikanska bomba je padla v sredo zavetja v Karađeževem parku in ubila v njem 150, drugi pravijo 300 tretji spet trdi 700 ljudi. Dorčel je bil že po prvih bombah do tal razdejan; Bajlonov trg in okolica tudi.

Ni časa, da bi se človek prepričal o vseh teh glasovih; ob pol 10. se spet oglašajo piščali, ob 11. v tretje. Sirene sploh več ne naznanjajo konca nevarnosti. Ljudje spl oh več ne vedo, kdaj se nevarnost začne in kdaj je končana. Vse, kar preostaja, ostajati v kleti, se stisniti kakor kdo more in pridržati sapo, kadar bomba pade v bližino in se hiša zameje.

Oblak za oblakom nemških letal zatemačuje nebo nad Beogradom. Delovanje naših protiletalskih topov in lovskih letal pojema. Res govori se, da so naši zbili 24 nemških letal, drugi pravijo 35. V zavetišče prihaja dekle, ranjeno v nogo, po vsem telesu drhti, prestrašeno je do smrti, govori ti ne more od groze, jeclja: "Mama, kje je moja mama?" Tolažimo jo, kolikor moremo. Da stanuje v sosednji ulici, pripoveduje, in da je bomba raznesla njihovo klet, da so ji mater slej ko prej ruševine zrsule, sama pa da je ušla, sam Bog ve kako. Obvežemo ji nogo.

Nekoliko dečkov iz naše hiše se zbere, dogovore se, da bodo stražili. Kadar zaslišijo znak za nevarnost, skličejo vse stanovalce in jih priganjajo v klet; pazijo, da vžigalne bombe ne vnamejo hiše, zato so s obledi v nekakšne prevleke, ki se jih ogenj ne prime in si prikrbijo mask proti plinom. Vratarjev sin se je hvalil, da je tri vžigane bombe pobral in jih vrzel raz strehe.

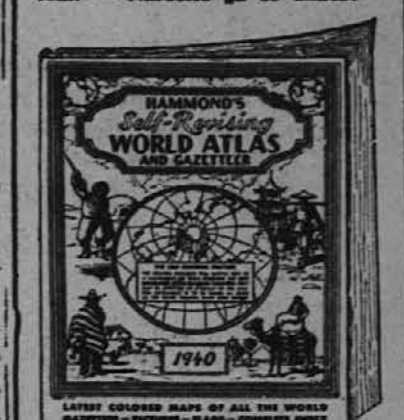
V kleti je gneča. Ne ve se, kdo je domač in kdo prihajec. Vsekakor je več prihajcev kakor domačih. Sleherni hodi iz hiše na cesto, pogleda za bližnje ogale in se vrača z vestmi.

NAJ SE OGLASI

JOHN BAYUK iz Vayne, Kanada. Zanj bi rad zvedel Rev. Pius Petric, 62 St. Marks Pl., New York, N. Y. (3x)

IMATE ZE TA PRIROČNI ATLAS?

V teh kritičnih časih je vsemu človeku dnevni vestni potreben in priročni ATLAS, ki ga pošljemo našim naročnikom po najnižji ceni. — Naročite ga še danes!

Velikost 9 1/2 x 14 1/2 inčev

48 velikih strani;
32 barvnih zemljevidov tujih držav in 9 zemljevidov Zdr. držav in zastav vodilnih držav;
45 svetovnih slik popolnoma o-
snajenih;
Zanimivi svetovni dogodki.
Najnovejši zemljevid naše cel-
svet in tudi:

RAZDELITEV POLJSKE MEJE
NEMČJO IN RUSIJO
ITALIJANSKO OSVOJITEV AL-
BANJE
PRIKLJUČITEV ČEHOSLOVA-
ŠKE K NEMČJI
NOVA FINSKO-RUSKA MEJA

Cena 35 centov

Pošljite svote v znakah po 3
ot. po 2 centa.

Posebnost:

HARRISONOV ZEMLJEVID, KI
SAM SEBE POPRAVIJA
KUPON, ki ga dobite s atlasom
in ko ga izpolnite in pošljete k
izdajatelju zemljevida, vam daje
pravo, da dobite dodatne zemlje-
vide s novimi mejami vojsko-
vne držav, kakor bodo preme-
njene po sedanjih vojni.

Naročite Atlas pri:
"GLAS NARODA"
316 WEST 18th STREET
NEW YORK, N. Y.

Soseda je prvi znak za nevarnost presenetil na cesti. Kos bombe mu je odnesel nogo. Sneli smo vrata z tečajev, da bi ga prenesli na njih, ko nosil nie ni bilo, do bližnje postaje za prvo pomoč, ko mine nevarnost. Ali bo živel toliko časa? Umrl je.

Poučni spisi

ANGLEŠKO SLOVENSKO BERILO. Senariv dr.
F. J. Kern. Vesna. Cena \$2.00

BODOČI DRŽAVLJANI naj naredo knjilice —
"How to become a citizen of the United States".
V tej knjigi so vse pojavnosti in znaki
ni za naseljenca. Cena 35 centov

DOMAČI ŽIVINOZDRAVNIK, spisal Franjo Du-
lar. 278 strani. Cena trda vez. Cena \$1.50

Zelo koristna knjiga za vsakega živinorejca;
opis raznih bolezni in zdravljenje; slike.

GOVEDOREJA. Spisal E. Zagvar. 145 strani.
8 slikam. Cena \$1.—

KNJIGA O DOSTOJNEM VEDENJU. 111 strani. Cena 50c

MLIKARSTVO. Spisal Anton Pava. 6 slikam
168 strani. Cena 50c

Knjiga za mlikarje in ljubitelje mlikarstva
sploh. Cena 50c

UMNI ČEBELAR. Spisal Frank Lakmayer. 168 strani. Cena \$1.—

ZURAVILNA ŽELIŠČA. 62 strani. Cena 25c

Naročite pri:

Slovenic Publishing Company

216 W. 18th Street

New York, N. Y.